

УДК: 330.101

ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Тітаренко Анастасія Вячеславівна

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Іщенко Наталія Володимирівна

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

***Анотація:** Інтелектуальний капітал є ключовим ресурсом для успіху підприємств в сучасному бізнес-середовищі. Він включає в себе знання, навички та інновації, які забезпечують конкурентну перевагу та сталість бізнесу. Аналіз показує, що ефективне управління інтелектуальним капіталом може збільшити вартість компаній та створити нові ринки.*

***Ключові слова:** інтелектуальний капітал, інновації, конкурентна перевага, сталість бізнесу, управління, оцінка, балансування капіталу, ринкова вартість, багатофакторний аналіз.*

Інтелектуальний капітал є однією з найважливіших складових сучасної економіки, що дозволяє компаніям створювати конкурентні переваги та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Це поняття охоплює всі види інтелектуальної власності, знань та навичок, які належать компанії та її працівникам, включаючи патенти, товарні знаки, авторські права, бренди, бази даних, технології та процеси виробництва.

У зв'язку з швидкими змінами в технологічному середовищі, інтелектуальний капітал стає все більш важливим, оскільки компанії повинні пристосовуватися до нових тенденцій та ринкових умов, щоб залишатися конкурентоспроможними. В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції, вміння ефективно використовувати свій інтелектуальний капітал може стати вирішальним фактором успіху для бізнесу.

У даній темі ми розглянемо поняття інтелектуального капіталу більш детально, дослідимо його різні складові та розглянемо, як компанії можуть ефективно використовувати свій інтелектуальний капітал для досягнення своїх бізнес-цілей та забезпечення стійкого розвитку.

Інтелектуальний капітал підприємства є ключовим ресурсом, який включає в себе знання, ноу-хау, інформацію про клієнтів та інші активи, що не можуть бути виміряні традиційними методами обліку. В управлінні інтелектуальним капіталом підприємства важливу роль відіграє облік та внутрішній контроль.

Облік інтелектуального капіталу може бути здійснений за допомогою різних методів, таких як методика Balanced Scorecard (збалансована система показників), яка дозволяє визначити ключові показники для вимірювання інтелектуального капіталу підприємства. Крім того, можуть використовуватись

інші методи, такі як методика Вартости життєвого циклу (Lifecycle Value), яка визначає вартість інтелектуального капіталу на різних етапах його життєвого циклу.

Внутрішній контроль є важливим елементом управління інтелектуальним капіталом підприємства, оскільки дозволяє забезпечити безпеку та захист інформації про інтелектуальний капітал. Внутрішній контроль може бути забезпечений за допомогою різних методів, таких як розробка політики безпеки, захист від несанкціонованого доступу та використання захищених програмних продуктів.

Управління інтелектуальним капіталом підприємства є складним процесом, що вимагає використання різних методів та інструментів. Облік та внутрішній контроль є ключовими елементами управління інтелектуальним капіталом, оскільки дозволяють забезпечити ефективне використання цього ресурсу

Інтелектуальний капітал підприємства складається з нематеріальних активів, таких як права на інтелектуальну власність, ноу-хау, репутація, знання та інші форми інтелектуальної власності, які можуть мати значення для підприємства.

Облік і внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства дуже важливі, оскільки ці активи не є матеріальними і можуть бути складні для визначення їх вартості та оцінки.

Облік інтелектуального капіталу включає в себе ведення облікових записів щодо прав на інтелектуальну власність, знань та ноу-хау, що належать підприємству. Внутрішній контроль включає процедури та політики, які підприємство встановлює для захисту своїх інтелектуальних активів від викрадення, втрати та недбалості.

Для ефективного управління інтелектуальним капіталом підприємства слід розробити політику щодо захисту прав на інтелектуальну власність та ноу-хау, встановити процедури для внутрішнього контролю, проводити оцінку вартості інтелектуального капіталу та розробляти стратегії для його розвитку.

Для ведення обліку інтелектуального капіталу підприємства можна використовувати спеціальні інформаційні системи та програми, які дозволяють зберігати інформацію про права на інтелектуальну власність, ноу-хау та знання.

Інтелектуальний капітал підприємства складається з інформації, знань, досвіду та інтелектуальної власності, яка дозволяє підприємству здійснювати успішну діяльність та забезпечувати конкурентну перевагу на ринку. Облік та внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства мають важливе значення для забезпечення його ефективної управлінської діяльності.

Облік інтелектуального капіталу підприємства передбачає систематичний збір, обробку та аналіз даних про його інтелектуальні активи. Це може включати в себе облік інформаційних технологій, патентів, авторських прав, товарних знаків, баз даних, ноу-хау, процесів, навичок персоналу та ін. При цьому необхідно враховувати як кількісні, так і якісні показники, що дозволить оцінити стан та потенціал інтелектуального капіталу підприємства.

Внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства передбачає встановлення системи заходів та процедур з метою забезпечення захисту та оптимізації його інтелектуальних активів. Це може включати в себе захист інформації від несанкціонованого доступу, захист прав на інтелектуальну власність, контроль за використанням інформації внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, а також визначення та забезпечення відповідальності за порушення прав на інтелектуальну власність.

Інтелектуальний капітал стає все важливішим для компаній у сучасному бізнес-середовищі. Його складові, такі як знання, технології, патенти та авторські права, можуть стати ключовими конкурентними перевагами, які дозволяють компаніям зберігати своє місце на ринку та розвиватися у довгостроковій перспективі.

Ефективне використання інтелектуального капіталу потребує системного підходу та відповідального управління. Компанії повинні мати стратегію, яка дозволяє не тільки створювати нові ідеї та знання, але й ефективно їх захищати та використовувати для отримання прибутку.

Окрім того, інтелектуальний капітал може мати значний вплив на розвиток суспільства в цілому, сприяючи інноваціям та покращенню якості життя людей.

Отже, інтелектуальний капітал є ключовим фактором для досягнення успіху в бізнесі та сприяє розвитку суспільства в цілому. Компанії, які ефективно управляють своїм інтелектуальним капіталом, мають більші шанси залишатися конкурентоспроможними та успішними в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Диха, М. В. Інтелектуальний капітал у системі забезпечення інноваційного розвитку країни. 2019.
2. Клименко, І. С.; Тарануха, О. М.; Журавель, О. В. Інтелектуальний капітал і ринок інтелектуальної власності в умовах інформаційної економіки: проблеми ідентифікації та оцінки. Економіка та держава, 2021, 5: с. 38-43.
3. Козловський, С. В.; Синегуб, П. С. Парадигма управління інтелектуальним капіталом в умовах дигіталізації сучасної економіки. Економіка та держава, 2022, 2: с. 85-93.
4. Яворська, Оксана. Знання як комплементарна складова інтелектуального капіталу підприємства в епоху цифрової економіки. Вісник Економіки, 2021, 3: с. 185-198.
5. Череп, О. Г.; Кухар, М. В. Інтелектуальний капітал. In: The 10th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations" (June 16-18, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 607 p. 2021. p. 572.

Abstract: Intellectual capital is a key resource for the success of enterprises in the modern business environment. It includes knowledge, skills and innovation that provide competitive advantage and business sustainability. Analysis shows that effective management of intellectual capital can increase the value of companies and create new markets.

Key words: intellectual capital, innovation, competitive advantage, business sustainability, management, evaluation, capital balancing, market value, multifactor analysis.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*